

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
כ"ב אלול תשי"ע

פרשה:
נצבים-וילך

כותרת:

להקפיא או לבנות? לעמוד ניצב או ללכת?

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

פרשת נצבים-וילך

להקפיא או לבנות? לעמוד ניצב או ללכת?

כבר חודשים רבים שישראל מקפיאה את הבניה בהתנחלות שמעבר לקו הירוק, על פי דרישת הממשל בארצות הברית שרואה בצעד זה בנית אמוץ בין ישראל לבין הפלסטינים. ממשלת ישראל מצד עצמה מעוניינת דוקא להמשיך לבנות בהתנחלויות וקיבלה את הדרישה האמריקאית בחוסר ברירה למשך תשעה חודשים. הויכוח הזה נמשך זמן רב, ובתחילת הדרך בא ראש הממשלה בנימין נתניהו והציע פשרה בנוסח: "קודם נבנה ולאחר מכן נקפיא"...

ההיסטוריה היהודית סיפקה לנו מחלוקות אין-ספור בתחומים רבים ומגוונים, וכפועל-יוצא מכך יש לעם ישראל נסיון רב בעשיית פשרות. אנו עומדים ימים ספורים לפני ראש השנה, וכידוע שהמצוה העיקרית של ראש השנה היא תקיעת שופר. רק על המצוה הזאת של תקיעת שופר היו כמה מחלוקות בתוך עם ישראל.

כשמקשיבים לתקיעת השופר שומעים סוגים שונים של קולות; בתחילה קול אחד ארוך, לאחר-מכן קולות קטועים, ומי שמקשיב היטב שם לב שבתחילה משמיעים שלשה קולות איטיים, ולאחר מכן רצף של קולות רצופים. העומד מהצד אינו מסוגל להבין לשם מה נועד כל ה"באלגן" הזה? הוא עשוי לחשוב שמשמיעים סוגים שונים של קולות כדי שקול השופר לא יהיה חד-גוני ומשעמם, ולכן מחליפים את הקולות כדי לרענן ולגוון את התקיעות.

לאמיתו של דבר, בתלמוד ישנם דיונים ארוכים בנושא זה. כפי שאנחנו יודעים, הכל מתחיל מן התורה. כתוב בתורה את המילים "יום תרועה", ומתרגמים שהכוונה של המילה "תרועה" היא "יבבה".

כולם מסכימים שהשופר מבטא קול פנימי של אדם שצועק ובוכה אל הקב"ה. השאלה היא איזה סוג של קול השופר מבטא בצורה הכי הולמת והכי ונכונה את היבבה הזאת. האם זה ה"קרעכץ" או ה"קוועטש" המסורתי, כלומר, אנחה עמוקה שיוצאת מלבו של אדם שנאנח מעומק לבו מרוב צער, ואם כן מדובר בקול יחסית ארוך אבל פחות תדיר. או שמשמעות המילה 'יבבה' היא בכיה, ואז יש להשמיע קול כמו יללה עם הרבה נשימות קצרות באמצע.

בעם ישראל היו שני מנהגים; היו כאלה שהיו משמיעים שלשה "קרעכצים" שהם ה"שברים", והיו אלו שהשמיעו קול של יללה שהוא ה"תרועה".

בתקופת התלמוד, לפני אלף שבע-מאות שנה לערך, התחלקה הארץ ליהודה וגליל, וצפון ולדרום. בצפון הארץ שבו נוסדה המשנה שכנו היהודים האותנטיים, ולכן שם נהגו להשמיע "קרעכצים", אנחות, שברים, כמו שכל יהודי אוהב לעשות לעתים קרובות. בדרום הארץ בתקופת הברייתא, נהגו לבכות בצורה יותר 'מודרנית', עם נשימות קצרות, ולכן שם השמיעו קול "תרועה".

עד שהגיע רבי אבהו. הוא חי במאה הרביעית לספירה, בתקופה שבה הרומאים שלטו בארץ. הוא היה מנהיג מקובל על כל חלקי העם, מאותם סוגי מנהיגים שיש בהם הכל; גם גאון מופלג בתורה, גם בעל ידיעות נרחבות בחכמות אומות העולם, הוא שלט בכמה שפות והיה מפורסם בפיקחותו. בנוסף לכל תכונותיו וכישרונותיו היה רבי אבהו איש עשיר ויפה תואר ביותר.

רבי אבהו ניחן בכריזמה מיוחדת, עד שהגמרא מעידה עליו ואומרת שהיופי שלו היה מעין יופיו של יעקב אבינו (ב"מ פ"ד, א). כללו וקיצורו של דבר: רבי אבהו היה איש האשכולות במלוא מובן המילה. את כל מעלותיו וכישרונותיו הברוכים גייס לטובת עם ישראל. הוא קבע את מקום מגוריו בקיסריה ששם ישבה הנציגות הרומאית הבכירה, הוא קשר קשרים מוצלחים וטובים עם הממשל במקום, וניצל את קשריו כדי להגן על היהודים שהתגוררו אז בארץ וסבלו רבות מהממשל הרומאי.

רבי אבהו החליט בין השאר שראוי לאחד את כל חלקי עם ישראל בנושא של תקיעת שופר. הוא רצה לקבוע מנהג אחיד שכל היהודים ינהגו בו בכל מקום בעולם. מספרת הגמרא "איתקין רבי אבהו בקיסרי תקיעה, שלש שברים, תרועה, תקיעה" (ר"ה ל"ה, א). גישתו של רבי אבהו התחשבה בכל המנהגים הקיימים וכדי שלא לפגוע ברגשות של אף אחד קבע שיש לאחד את שני המנהגים: בהתחלה יש להשמיע קול של "שברים" כמנהג אנשי הגליל, ולאחר מכן קול "תרועה" כמנהג אנשי הדרום, "ולהוי כדין וכדין". דוקא רבי אבהו אשר קבע את מקום מגוריו בקיסריה, בין הצפון לדרום, יכול היה לאחד את שתי השיטות.

אולם כשיהודים שומעים על מנהג חדש, אפילו אם הוא מלא בכוונות טובות, הם לא משנים את מנהג אבותיהם, אלא רוצים לשמור בדיוק על הצורה שהם נהגו עד כה, ולכן אנשי הצפון המשיכו במנהג אבותיהם אלא רק הוסיפו את התקנה של רבי אבהו. וגם אנשי הדרום המשיכו לתקוע בשופר כמנהג אבותיהם, אלא שהוסיפו את תקנתו של רבי אבהו.

התוצאה של כל המהלך הזה היא, שעד עצם היום הזה תוקעים גם כמנהגם של אנשי הגליל: "תקיעה, שברים, תקיעה", וגם בצורה שבה תקעו בדרום: "תקיעה, תרועה, תקיעה", וגם מאחדים את שתי השיטות ביחד כפי תקנתו של רבי אבהו: "תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה" (ראה 'מועדים בהלכה' עמ' מ"ג בשם רב האי גאון, ראה שוע"ר הל' ר"ה סי' תקצ"ב, ס"ד).

מכאן נמצאנו למדים מהו המושג האמיתי של 'פשרה' ביהדות. כאשר מדברים על 'פשרה' אין הפירוש שיש לוותר קצת על המנהג שלך וגם השני יוותר קצת על המנהג שלו, שהרי אז נוצר מנהג חדש לגמרי שלא היה קיים מעולם. משמעותה של 'פשרה' היא, שאני אמשיך לנהוג את המנהג שלי, ובתור הוספה – שנועדה כדי לעשות שלום ואחדות בעם ישראל – מוסיפים גם את המנהג השני.

היום קראנו בתורה שתי פרשיות: פרשת ניצבים ופרשת וילך. בדרך כלל רק מהשם של הפרשה עצמה כבר אפשר ללמוד הוראה בחיי היום-יום. אבל השבוע יש לנו בעיה; מדובר בשתי שמות שלמעשה סותרים אחד את השני: "ניצבים" פירושו עומדים בחוזק ובתוקף ולא זזים כמלוא הנימה. ואילו המילה "וילך" פירושה ללכת. "אז תחליט, כבוד הרב, שנעמוד או שנלך"?! ...

בא הרבי ואומר שיש צורך לשלב את שניהם, גם נצבים וגם וילך. בראש ובראשונה, אדם צריך להיות "ניצב", כאשר מדובר בענייני יהדות – עליו לעמוד בתוקף ולא להתקפל ולא להתפשר. אולם אי אפשר להסתפק בזה בלבד, בחיי היהדות עצמם יהודי צריך ללכת ולהתקדם. הוא לא יכול להסתפק עם אותן הנהגות של שנה שעברה, עליו לגדול ולהתפתח וללכת מחיל אל חיל.

התורה גורסת: גם נקפיא וגם נבנה, גם נעמוד חזק וגם נתקדם. (ראה 'התוועדויות' נצבים-וילך תשמ"ב, ח"ד עמ' 2226).

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד